

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 29 päivänä maaliskuuta 2023

499/2023

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 37 §, sellaisena kuin se on laeissa 589/2017 ja 848/2019,

muutetaan 3 §, 2 luvun otsikko, 6 §:n 3 ja 21 kohta sekä 8, 29, 36 ja 38 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 3 ja 21 kohta laissa 1432/2014 sekä 36 § laissa 589/2017, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 633/2020, uusi 3 a kohta, 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1432/2014 ja 589/2017, uusi 4 a, 4 b, 17 a ja 22–24 kohta, lakiin uusi 6 a–6 c ja 8 a §, 10 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 109/2019 ja 328/2020, uusi 6 a ja 6 b kohta sekä lakiin uusi 12 a §, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

3 a) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (498/2023);

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *varmuudella* sähkön toimitus- ja hankintavarmuutta, maakaasun toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta;

2) *uusiutuvilla energialähteillä* tuuli- ja aurinkoenergiaa sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa sekä biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua;

3) *hajautetulla tuotannolla* jakeluverkkoon kytkettyjä voimalaitoksia;

4) *muulla kuin kotitalousasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa sähköä tai maakaasua muuhun kuin kotitaloutensa käyttöön, sähkön tukkuasiakasta sekä sähköntuottajaa;

HE 318/2022
TaVM 49/2022
EV 318/2022

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY (32009L0073); EYVL L 211, 14.8.2009 s. 94
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 (32019R0943); EUVL L 158, 14.6.2019, s. 54
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944 (32019L0944); EUVL L 158, 14.6.2019, s. 125

5) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* sähkö- tai maakaasualan yritystä taikka sähkö- tai maakaasualan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko sähkön siirtoa tai jakelua ja ainakin joko sähkön tuotantoa tai toimittamista taikka ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja ainakin joko maakaasun tuotantoa tai toimittamista;

6) *kansalaisten energiayhteisöllä* oikeushenkilöä:

a) joka perustuu vapaaehtoiseen ja avoimeen osallistumiseen ja jossa tosiasiallista määräysvaltaa käyttävät jäsenet tai osakkaat, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, paikallisviranomaisia, kuntia tai pieniä yrityksiä;

b) jonka ensisijainen tarkoitus on tuottaa rahallisen voiton sijaan ympäristöön, talouteen tai sosiaaliseen yhteisöön liittyviä hyötyjä jäsenilleen tai osakkailleen tai alueille, joilla energiayhteisö toimii; ja

c) joka voi harjoittaa uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaa sähköntuotantoa tai muuta sähköntuotantoa, sähköntoimitusta, kulutusta, aggregointia, energian varastointia, energiatehokkuuspalveluja tai sähköajoneuvojen latauspalveluja tai voi tarjota muita energiapalveluja jäsenilleen tai osakkailleen;

7) *pienellä yrityksellä* yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto ja/tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa;

8) *sopimuksen irtisanomismaksulla* maksua tai sakkoa, jonka sähköntoimittaja tai aggregointia harjoittava sähkömarkkinoiden osapuoli voi veloittaa asiakkailtaan sähköntoimitus- tai palvelusopimuksen irtisanomisesta.

Sähkömarkkinalain 3 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 3 §:ssä säädetyt määritelmät ovat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku

Energiaviraston tehtävät

6 §

Energiaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

3) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa ja osaltaan varmistaa yhteistyössä muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa, että Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin noudattavat unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan;

4 a) vahvistaa tässä laissa säädetyt menettelyn mukaisesti sähköverkonhaltijoille sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

4 b) varmistaa, että kantaverkonhaltijat asettavat rajayhdysjohtokapasiteetin sähkökauppa-asetuksen mukaisesti mahdollisimman laajasti saataville;

17 a) seurata yhdessä muiden asianomaisten ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten kanssa kansallisia, alueellisia ja eurooppalaisia resurssien riittävyysarviointeja;

21) edistää kysyntään liittyvien resurssien osallistumista tarjonnan ohella sähkö- ja maakaasumarkkinoille;

22) seurata itse tuotetun sähkön kulutukseen ja kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista;

23) seurata dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimusten tarjontaa ja sen kehitysuuntia sekä sopimusten vaikutuksia loppukäyttäjien sähkölaskuihin ja julkaista vuosittain tätä koskeva kertomus;

24) seurata sähkötoimitus- ja aggregointisopimusten irtisanomismaksujen hyväksyttävyyttä.

6 a §

Energiaviraston tehtävät riitojenratkaisuviranomaisena

Energiaviraston tehtävänä on toimia riitojenratkaisuviranomaisena yksittäisissä:

1) asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiaviraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon;

2) erimielisyyksissä aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolten välillä, mukaan lukien sähkötasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

6 b §

Alueelliseen koordinoitikeskukseen liittyvät Energiaviraston tehtävät

Energiaviraston tehtävänä on tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

1) hyväksyä sähkökauppa-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisen koordinoitikeskuksen perustaminen ja sille yhteistyöhön perustuva päätöksentekomenettely;

2) hyväksyä alueellisen koordinoitikeskuksen toimintaan liittyvät kustannukset;

3) varmistaa, että alueellisella koordinaatiokeskuksella on käytössään riittävä henkilöstö sekä tekniset ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti;

4) varmistaa, että alueellinen koordinoitikeskus täyttää unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyt velvoitteensa.

Energiaviraston tehtävänä on lisäksi tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

1) seurata alueellisen koordinoitikeskuksen toiminnan laatua ja raportoida siitä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle vuosittain;

2) ehdottaa tarvittaessa käyttöalueen jäsenvaltioille, että nämä antaisivat alueelliselle koordinoitikeskukselle lisätehtäviä tai -valtuuksia.

Energiavirastolla on toimivalta tehdä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyviä päätöksiä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa. Sääntelyviranomaisten on tehtävä päätökset yksimielisesti. Jos sääntelyviranomaiset eivät tee yksimielistä päätöstä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa asiassa, noudatetaan yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä. Edellä 1 momenttiin perustuvat päätökset velvoittavat alueellista koordinoitikeskusta. Mainittujen päätösten täytäntöönpanosta vastaa sen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

Muutoksenhakuun 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestä, jonka käyttöalueen kansalliset sääntelyviranomaiset ovat yhdessä tehneet, sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa alueellisen koordinoitikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

6 c §

Energiaviraston tehtävät sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edistämiseksi

Energiavirasto voi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset on määriteltävä avoimessa ja osallistavassa prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien sähkömarkkinoiden osapuolten ja verkon käyttäjien kanssa.

8 §

Energiaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta

Energiaviraston tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä ja tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Energiaviraston on julkaistava vuosittain 31 päivään heinäkuuta mennessä sähkön ja maakaasun toimitusvarmuutta koskevat kertomukset ja toimitettava ne ministeriölle. Maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus on toimitettava myös komissiolle.

8 a §

Energiaviraston suorittama älykkään sähköverkon kehittämisen seuranta

Energiaviraston tehtävä on seurata verkonhaltijoiden älykkään sähköverkon kehittämistoimia ja sitä, miten toimet edistävät energiatehokkuutta ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian liittämistä osaksi sähköjärjestelmää. Energiaviraston on arvioitava verkon kehittämistä ja investointeja verkkoon sekä sitä, käyttääkö verkonhaltija joustoa, energiatehokkuutta, energiavarastoja tai muita resursseja vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle.

Energiaviraston on julkaistava joka toinen vuosi 31 päivään heinäkuuta mennessä kansallinen raportti, jossa esitetään tarvittaessa älykkään sähköverkon kehittämistoimintaa koskevia suosituksia ja toimitettava se ministeriölle.

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

6 a) sähköverkonhaltijan verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

6 b) laskentamenetelmä sähkömarkkinoilla toimivan itsenäisen aggregaattorin aktiivoman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi;

12 a §

Vahvistuspäätösten julkaiseminen

Energiaviraston tulee julkaista 10 ja 11 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset. Vahvistuspäätöksen yhteydessä on julkaistava yksityiskohtaiset tiedot 10 §:ssä tarkoitettujen verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämistä koskevista menetelmistä ja kustannuksista.

Energiaviraston on ennen 10 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten antamista järjestettävä julkinen kuuleminen, jossa vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille, heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille varataan mahdollisuus lausua näkemyksensä vahvistuspäätösten sekä niiden sisältämien menetelmien ja ehtojen sisällöstä. Jos vahvistuspäätöksen antamista edeltävästä julkisesta kuulemisesta on säädetty 2 §:ssä tarkoitettussa Euroopan unionin lainsäädännössä, sovelletaan julkisen kuulemisen järjestämiseen unionin lainsäädännössä säädettyä menettelyä.

29 §

Menettelytavat riitojenratkaisumenettelyssä

Energiaviraston on käsiteltävä riitojenratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen vastaanottamisesta. Energiavirasto voi pidentää käsittelylle asetettua määräaikaa enintään kahdella kuukaudella, jos vaatimuksen käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen vaatimuksen käsittelyaikaa voidaan pidentää vaatimuksen tekijän suostumuksella.

Riitojenratkaisumenettelyn osapuolilla on oikeus hakea muutosta riitojenratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen.

36 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston 6 a §:n, 3 ja 4 luvun sekä 25 a ja 25 b §:n nojalla tekemään päätökseen, kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiaviraston 6 a, 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

38 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka

499/2023

koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2023.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleiden tutkimuspyyntöjen käsittelyyn sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa ollutta 29 §:ää.

Helsingissä 23.3.2023

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Elinkeinoministeri Mika Lintilä